

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

COVID-19. За допомогою уваги ЗМІ до спортивних та культурних змагань держави можуть змінювати свій національний імідж та формувати порядок денний в міжнародному середовищі, посилюючи свій вплив та залучаючи до своєї держави економічні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Institute for Cultural Diplomacy. URL: https://www.culturaldiplomacy.org/index.php?en_culturaldiplomacy
2. Jordan Paul The Modern Fairy Tale: Nation Branding, National Identity and the Eurovision Song Contest in Estonia. *Politics and Society in the Baltic Sea Region*. 2014. 148 p.

Ключові слова: світова політика, культурна дипломатія, м'яка сила, національний брендинг.

Key words: world politics, cultural diplomacy, soft power, national branding.

ТАРКІН ВАСИЛЬ ПАВЛОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОНСПІРОЛОГІЧНИХ ТЕОРІЙ

Теорії змов здавна були складовою «політичного побуту»: так, наприклад, має відтінок конспірології таємниця вбивства князів Бориса і Гліба, яка у добу сталінізму отримала новий вектор розвитку: «замовником вбивства називають Ярослава Мудрого» [1]. Конспіраціонізм витримав критичний суд історії, рушійну силу історичного процесу з огляду на деякі існуючі у суспільстві стереотипи (наприклад, стійку віру у сили поза нашим контролем), упередження, вроджену підозрілість і відношення до магічного мислення.

Інколи конспірологічні наративи можуть впливати і на здоров'я нації. Так, під час пандемії Covid-19 активно велася інформаційно-психологічна війна з метою викликати страх, несприйняття і отримання переваги у розробці вакцини. Окрім, посилення «теорії змов»: поява вакцини супроводжувалася тим фактом, що провідні організації охорони здоров'я, такі як Фонд Білла Гейтса чи ВООЗ будуть причетні до її виробництва чи розповсюдження, тож конспірологічний матеріал твердо доповнився тезами, що окремі особи не лише створили вірус, але й планують на ньому добре заробити.

С. Джиджора під теорією змови розуміє «модель маніпулятивної комунікації, покликаної заперечити сформований погляд на певне явище, процес або постать, а відтак – викрити «брехню» та «відкрити очі» начебто обдуреним людям. На перший погляд, теорія змови передбачає ускладнення процесу сприйняття дійсності, адже тут ідеться про пошук прихованих кричущих фактів, зацікавлених осіб, таємничих стосунків, підступних намірів тощо» [2].

Конспірологічні теорії характеризуються епістеміологічною кризою із її відмовою від критеріїв доказовості, послідовності і встановлення фактів, невірним тлумачення, спрощенням: «відсутність чітких наукових знань або щонайменше раціональних суджень стосовно суб'єктів та об'єктів політичної маніпуляції на глобальному, національному, регіональному та локальному рівнях сучасної політики породжує конспірологічні теорії, які своєю чергою стають надбанням громадськості і додатковим чинником дестабілізації політичної ситуації» [4]. Крім того, часто у теоріях змов фігурує «всесильний елемент» і «таємні стратегії».

На наш погляд, не зовсім вдалим видається саме вживання терміна «теорія змови». Адже, за словами К. Поппера «теорія – інструмент, перевірка якого здійснюється шляхом його застосування і про придатність якого можна судити за результатами такого застосування...» [7, с. 144]. Теорія – це не просто ідея, а висновки або їх сукупність, які виведені шляхом ретельного аналізу фактів. Дефініція *теорії* орієнтує на щось наукове, але теорію змови неможливо довести за своєю суттю, вони завжди носять незвершений характер і завжди готові прийняти нові форми залежно від потреб, у тому числі, політичного дискурсу – однією із основних властивостей теорій змов є їх розмиті межі. До інших ознак можемо віднести – наявність групи змовників, робота яких зосереджується на тому, що реальність оманлива і все не те, чим здається, а очевидне – завжди невірне; у питаннях «доказовості» конспірологічних теорій суб'єктивної волі більше, ніж логіки – критерії цілісності, зрозумілості, пов'язаності повністю нівелюються; при більш детальному розгляді вони не узгоджуються із соціальною реальністю, адже надто односторонньо розділяють світ на чорне і біле, на добро і зло.

Синтез нової соціальної реальності за допомогою конспіраціонізму досягається за рахунок того, що він дає структурованість і пояснення складним процесам, і таким чином дозволяє їх контролювати, однак, це не має жодного відношення до розгорнутої аргументації.

Теорії змови – це *судження без фактів*: в основі конспірології – прихована сторона реальності, це невидимий світ секретних операцій із зловіщою таємною спільнотою, тому, конспіраціонізм – це, на наш погляд, *соціальна гіпотеза*.

У роботі «Чому конспірологічна пропаганда успішна і що з цим робити», автори виокремили декілька найбільш розповсюджених у вітчизняній політичній площині конспірологічних тез: «Україна перебуває під прихованим зовнішнім управлінням «західних» кураторів, «Україною керують соросята», «Сорос та МВФ хочуть розграбувати українські землі», «США створили в Україні мережу біолабораторій для проведення експериментів на людях» [5]. Остання знайшла своє відображення і на фоні російсько-української війни – перейшла із рівня проведення експериментів на людях до рівня розробки біологічної зброї, попри її заборону. Між тим, цей наратив не новий для російського політичного дискурсу і бере свій початок ще із часів «холодної війни».

Теорії змов, серед іншого, дозволяють знімати відповідальність, яка перекладається на «зовнішнє управління», їх активне просування лідерами думок дають змогу широкому загалу засумніватися у встановленому політичному ладові, політиці держави, у цьому сенсі вони можуть слугувати засобом супротиву; крім того, «конспірологія веде людей до висновку про безглуздість їхньої політичної активності оскільки в політиці все вирішують учасники таємної змови, а громадяни – всього лише маріонетки в чийхось руках...» [3, с. 67]. У спеціальному дослідженні Ярош Н. С., Артюхова В. В. зазначають, що «до соціально-політичних умов наслідування теорій змов належить ситуація аномії, що характеризується відсутністю довіри між індивідами та органами влади» [6].

Цифровий Всесвіт значно розширив можливості конспірологічних вірувань, що дозволяє миттєво модифікувати реальність: цілі сайти, блоги та канали у соціальних мережах спрямовані на конспірологічну інтерпретацію новин.

Таким чином, теорії змов впливають на думки, прийняття рішень, спрямовані на перебудову сприйняття і можуть виступати альтернативному поясненню будь-якому політичному явищові. При цьому, логіка, структура і передумови мають дуже умовне значення, адже, теорії змов неможливо перевірити, це соціальні гіпотези, які підтримуються чи відкидаються залежно від обставин.

Список використаних джерел:

1. Арістов В. Як стати святим мучеником: уроки від Бориса та Гліба. *Локальна історія*: веб-сайт. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/iak-stati-sviatim-muchenikom-uroki-vid-borisa-ta-gliba/> (дата звернення: 22.04.2023).
2. Джиджора Є. Теорія змови як пропагандистська модель комунікації (як вишки 5G пов'язані з коронавірусом та «вакцинами Білла Гейтса»). *Діалог: медіа-студії. Діалог: медіа-студії. Український науковий рецензований журнал із соціальних комунікацій*. 2020. № 26. URL: <http://dms.onu.edu.ua/article/view/225306> (дата звернення: 01.05.2023).
3. Куріло В. Є. Латентна політика : навчальний посібник, 2-е вид., перероб. і доп. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 360 с.
4. Мошак Д. С. Сучасні політичні маніпуляції: політико-комунікаційний та політико-технологічний виміри. *Науковий журнал «Політикус»*. 2020. Випуск 4. С. 42–46. *Politicus* : веб-сайт. URL: http://politicus.od.ua/4_2020/8.pdf (дата звернення: 01.05.2023).
5. Чому конспірологічна пропаганда успішна і що з цим робити: вразливість аудиторії та спротив антизахідній, прокремлівській дезінформації в Україні / П. Померанцев та ін. *Arenaresearch.org* : веб-сайт. URL: <https://arenaresearch.org/wp-content/uploads/2021/06pdf> (дата звернення: 22.04.2023).
6. Ярош Н. С., Артюхова В. В. Теоретична модель поведінкових наслідків віри у теорії змови. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*. Випуск 70, 2021. С. 78–85. Наукова періодика Харківського університету : веб-сайт.

URL: <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/view/17460/16074> (дата звернення: 22.04.2022).

7. Karl R. Popper. The logic of scientific discovery basic books, New York, Hutchinson & Co. Ltd, London, 1980. 203 с.

Ключові слова: теорія змов, інформаційно-психологічна війна, пропаганда, політичний дискурс, маніпуляція.

Key words: conspiracy theory, information and psychological warfare, propaganda, political discourse, manipulation.

ЧІГІДІН ВАЛЕРІЙ ВІКТОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

ДЕМОКРАТИЧНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО: СИНЕРГІЯ ІНСТИТУТІВ ТА ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Протягом декількох століть розвиток демократії пов'язувався із її представницької формою. Як зазначає вітчизняна дослідниця Ярина Богів: «...саме представницька демократія залишається найпоширенішою у світі моделлю участі громадян в управлінні державою. Тим більше важливим є дослідження репрезентативного народовладдя в Україні як посттоталітарній державі, яка перебуває наразі у вирі демократичних перетворень» [1].

У демократичних країнах тривалий час відбувався пошук оптимальної моделі виборчої системи, функціонування політичних партій, формування парламенту із єдиною метою – забезпечити повноцінне політичне представництво. Протягом історичного розвитку представницької демократії сформувались інститути політичного представництва. Також було утворено відповідну політичну культуру. Це важливий фактор представницької демократії. Синергія інститутів політичного представництва та демократичної політичної культури забезпечує стабільне та ефективне функціонування представницької форми демократії.

Демократія продемонструвала свою ефективність порівняно із авторитаризмом та тоталітаризмом у процесі створення такої системи управління, яка б враховувала інтереси народу та дозволяла змінювати уряди без революцій, внаслідок проведення чергових та позачергових виборчих кампаній.

Виокремлюють «вузький» та «широкий» підходи до визначення сутності політичного представництва. «Сутність представництва у вузькому розумінні передбачає включення до системи представництва лише окремих державних установ колегіального типу, які формуються шляхом проведення загальних, рівних і прямих виборів при таємному голосуванні. В рамках цього підходу сформувалися дві точки зору, зокрема та, що єдиним органом представництва

Сушко Анатолій Іванович, Прохоренко Аліна Марленівна	
Соціокультурні фактори консолідації суспільства	179
Ворчакова Ірина Євгенівна	
Проблеми реалізації гендерної політики під час війни в Україні	181
Коваль Іван Васильович, Кисляк Леся Несторівна	
Російська окупаційна депортація як злочин геноциду українського народу	184
Бринюк Катерина Валеріївна	
Забезпечення гендерної рівності у країнах Східної Азії як подолання етнополітичних стереотипів	187
Возненко Леонід Валерійович	
Європейські засади місцевого самоврядування: досвід для України	189
Косов Олександр Васильович	
Чинники успішного запровадження розумного уряду в Швейцарії	192
Костенко Віана Олександрівна	
Міграційна політика України в період воєнного стану	194
Лисянський Павло Леонідович	
Зовнішньо-інспірований сепаратизм в Україні	197
Онищенко Олександр Олексійович	
Технології політичної пропаганди в сучасних авторитарних та диктаторських режимах	201
Савон Катерина Володимирівна	
Роль культурних проєктів у світовій політиці	204
Таркін Василь Павлович	
Окремі аспекти конспірологічних теорій	206
Чігидін Валерій Вікторович	
Демократичне представництво: синергія інститутів та політичної культури	209
Ястребова Віра Андріївна	
Проєкти «народних республік» як політичний інструмент впливу рф на дестабілізацію політичної ситуації в Україні	211

СЕКЦІЯ 5

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ярова Ліліана Вікторівна, Прохоренко Євгенія Яківна	
Система соціального діалогу як критерій демократії в сучасній державі	215